

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 12 maja 2021 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Jurysdykcja i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Artykuł 7 pkt 2 – Jurysdykcja w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego – Miejsce, w którym szkoda się urzeczywistniła – Szkoda polegająca wyłącznie na stracie finansowej

W sprawie C-709/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy w Holandii) postanowieniem z dnia 20 września 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 września 2019 r., w postępowaniu:

Vereniging van Effectenbezitters

przeciwko

BP plc,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.-C. Bonichot, prezes izby, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (sprawozdawca) i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Vereniging van Effectenbezitters – J. van der Beek, advocaat,
- w imieniu BP plc – W.H. van Hemel, A.F.J.A. Leijten, O.J.W. Schotel i J.S. Kortmann, advocaten,
- w imieniu Komisji Europejskiej – G. Wils, R. Troosters oraz M. Heller, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 2020 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: niderlandzki.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Vereniging van Effectenbezitters (stowarzyszeniem akcjonariuszy, Niderlandy, zwanym dalej „VEB”), z siedzibą w Hadze (Niderlandy), a BP plc, spółką prowadzącą działalność na skalę ogólnosiwiatową, mającą statutową siedzibę w Londynie (Zjednoczone Królestwo), w przedmiocie odpowiedzialności tej ostatniej za szkody poniesione przez osoby, które nabyły, posiadały lub sprzedawały zwykłe akcje BP za pośrednictwem w szczególności rachunku inwestycyjnego w Niderlandach.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 15 i 16 rozporządzenia nr 1215/2012 mają następujące brzmienie:

„(15) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności [co do zasady] mają sądy miejsca zamieszkania [względnie siedziby] pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

(16) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania [względnie siedziby] powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Istnienie ścisłego związku powinno zagwarantować pewność prawną oraz uniknięcie możliwości pozywania pozwanego przed sąd państwa członkowskiego, którego pozwany nie mógł rozsądnie przewidzieć. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w przypadku sporów dotyczących zobowiązań pozamumownych wynikających z naruszenia prywatności i innych dóbr osobistych, w tym zniesławienia”.
- 4 Rozdział II rzeczono rozporządzenia, zatytułowany „Jurysdykcja”, obejmuje między innymi sekcję 1, noszącą tytuł „Przepisy ogólne”, i sekcję 2, noszącą tytuł „Jurysdykcja szczególna”. Artykuł 4 ust. 1 omawianego rozporządzenia, znajdujący się we wspomnianej sekcji 1, stanowi:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania [względnie siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.
- 5 Artykuł 7 rozporządzenia nr 1215/2012, zawarty w jego sekcji 2, ma następujące brzmienie:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania [względnie siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

[...]

- 2) w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego – przed sądy miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę;

[...]”.

Prawo niderlandzkie

- 6 Artykuł 305a księgi 3 Burgerlijk Wetboek (niderlandzkiego kodeksu cywilnego), który wszedł w życie w dniu 1 lipca 1994 r. (zwanego dalej „BW”), stanowi:

„1. Każda instytucja lub stowarzyszenie, które ma pełną zdolność do czynności prawnych, może wystąpić z roszczeniem przed sądem w celu obrony podobnych interesów innych osób, pod warunkiem że podejmie taką obronę zgodnie ze swoim statutem.

[...]

3. Przedmiotem roszczenia, o którym mowa w ust. 1, nie może być [...] odszkodowanie pieniężne.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 7 VEB jest stowarzyszeniem mającym zgodnie z prawem niderlandzkim pełną zdolność do czynności prawnych. Jego statutowym celem jest ochrona interesów akcjonariuszy. Może ono w szczególności wszczynać powództwa mające na celu dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym (powództwa zbiorowe) w rozumieniu art. 305a księgi 3 BW.
- 8 Spółka BP jest przedsiębiorstwem naftowo-gazowym prowadzącym działalność na skalę ogólnosiwiatową. Akcje zwykłe BP są notowane na giełdach w Londynie i we Frankfurcie. American Depository Shares, instrumenty pochodne akcji zwykłych, są notowane na giełdzie w Nowym Jorku (Stany Zjednoczone).
- 9 W dniu 20 kwietnia 2010 r. na obsługiwanej przez BP platformie wiertniczej Deepwater Horizon, położonej w Zatoce Meksykańskiej, miała miejsce eksplozja, która spowodowała ofiary śmiertelne oraz inne obrażenia. Wyrządzona została również szkoda dla środowiska.
- 10 W 2015 r. VEB wszczęło przeciwko BP postępowanie przed rechtbank van Amsterdam (sądem rejonowym w Amsterdamie, Niderlandy), wnosząc na podstawie art. 305a księgi 3 BW pozew zbiorowy na rzecz wszystkich osób, które w okresie od dnia 16 stycznia 2007 r. do dnia 25 czerwca 2010 r. nabyły, posiadały lub sprzedały akcje zwykłe BP za pośrednictwem rachunku inwestycyjnego w Niderlandach lub rachunku inwestycyjnego prowadzonego przez bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne mające siedzibę w Niderlandach (zwanymi dalej „akcjonariuszami BP”).
- 11 W ramach tego postępowania VEB wniosło do rechtbank Amsterdam (sądu rejonowego w Amsterdamie) o stwierdzenie, że:
- sądy niderlandzkie mają jurysdykcję międzynarodową do rozpoznania roszczeń odszkodowawczych akcjonariuszy BP;
 - rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie) jest właściwy miejscowo do rozpoznania tych roszczeń;

- do roszczeń odszkodowawczych zastosowanie ma prawo niderlandzkie;
 - BP przekazało udziałowcom BP nieprawidłowe, niepełne i wprowadzające w błąd informacje dotyczące, po pierwsze, programów bezpieczeństwa i obsługi technicznej w związku z wyciekiem ropy naftowej w dniu 20 kwietnia 2010 r., i/albo po drugie, skali tego wycieku, i po trzecie, roli i odpowiedzialności BP w związku z tym wyciekiem;
 - działanie BP w stosunku do akcjonariuszy BP naruszało prawo;
 - gdyby bezprawne działanie BP nie miało miejsca, to kupno lub sprzedaż akcji BP przez akcjonariuszy BP nastąpiłyby po korzystniejszej cenie rynkowej lub też w ogóle by do niego nie doszło;
 - istnieje związek pomiędzy, po pierwsze, bezprawnym działaniem BP a spowodowanymi przez nie warunkami, pod jakimi doszło do kupna i sprzedaży, oraz po drugie, wystąpieniem szkody poniesionej przez akcjonariuszy BP na skutek spadku kursu akcji w okresie pomiędzy 16 stycznia 2007 r. a 25 czerwca 2010 r.
- 12 BP zakwestionowało właściwość sądu niderlandzkiego i podniosło, że sąd niderlandzki nie może wywodzić swojej jurysdykcji międzynarodowej z rozporządzenia nr 1215/2012.
- 13 Rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie) stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozpoznania żądań podnoszonych przez VEB. Gerechtshof Amsterdam (sąd apelacyjny w Amsterdamie, Niemcy) utrzymał w mocy orzeczenie sądu rejonowego. Sąd apelacyjny uznał, że w rozpatrywanej sprawie chodzi o szkodę czysto finansową, podnoszoną przez akcjonariuszy jako poniesioną w Niemczech w następstwie wydarzeń, mianowicie zaniechań BP, które nie miały miejsca w Niemczech. Sąd ten doszedł do wniosku, że szkoda zaistniała na rachunku inwestycyjnym w Niemczech nie stanowi sama w sobie dostatecznego łącznika dla ustalenia jurysdykcji sądu niderlandzkiego w oparciu o art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012, ponieważ w celu tym konieczne jest wystąpienie innych okoliczności szczególnych. Okoliczność, że BP zwraca się do inwestorów z całego świata, w tym do inwestorów niderlandzkich, oraz fakt, że VEB reprezentuje interesy dużej liczby inwestorów, którzy w przeważającej mierze mają miejsce zamieszkania w Niemczech, nie stanowi w opinii sądu okręgowego takich okoliczności szczególnych.
- 14 VEB wniosło skargę kasacyjną od wyroku sądu apelacyjnego do Hoge Raad der Nederlanden (sądu najwyższego Niemiec).
- 15 W skardze tej VEB podnosi w szczególności, że okoliczności sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym są podobne do okoliczności leżących u podstaw wyroków z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) i z dnia 12 września 2018 r., Löber (C-304/17, EU:C:2018:701), w których Trybunał uznał, że jurysdykcja sądów miejsca zamieszkania powoda była uzasadniona, ponieważ miejsce zamieszkania powoda stanowiło faktycznie miejsce wystąpienia zdarzenia powodującego powstanie szkody lub urzeczywistnienia się szkody. VEB twierdziło, że spadek wartości świadectw wynikał nie tyle z fluktuacji na rynkach finansowych, co z przekazania przez BP nieprawidłowych, niepełnych i wprowadzających w błąd informacji dotyczących wycieku ropy naftowej, w związku z czym BP nie wywiązało się z ciążącego na nim obowiązku informacyjnego. W konsekwencji akcjonariusze podjęli decyzje o dokonaniu inwestycji, których nie podjęliby, gdyby dysponowali prawidłowymi i pełnymi informacjami. Wraz z podaniem prawidłowych informacji nastąpił spadek wartości akcji należących do akcjonariuszy, powodując poniesienie przez nich szkody. Jako że akcje, a przynajmniej wierzytelności akcjonariuszy z tytułu owych akcji były rejestrowane (w formie zapisu dokonywanego na dobro rachunku lub odzwierciedlającego jego obciążenie) na rachunkach inwestycyjnych w Niemczech lub na rachunkach inwestycyjnych prowadzonych przez banki lub przedsiębiorstwa inwestycyjne mające siedzibę w Niemczech, to szkoda, polegająca na spadku wartości akcji na skutek bezprawnego działania BP, wystąpiła bezpośrednio na tych rachunkach

inwestycyjnych w Niderlandach. To dlatego VEB uważa, że sądy niderlandzkie mają jurysdykcję do orzekania w przedmiocie podnoszonych przez nie roszczeń. VEB jest zdania, że ustalenie jurysdykcji sądów niderlandzkich nie wymaga wystąpienia jakiejkolwiek szczególnej bądź dodatkowej okoliczności.

- 16 W uzasadnieniu swojego stanowiska BP podniosło między innymi, że w wyroku z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) sam fakt, iż szkoda wystąpiła bezpośrednio na rachunku bankowym w Austrii, nie został uznany za wystarczający dla przyjęcia jurysdykcji sądów austriackich. BP twierdzi, że rozwiązanie przyjęte w ww. wyroku było oparte na okolicznościach, które, łącznie, pozwalały na przyznanie jurysdykcji sądom właściwym ze względu na miejsce zamieszkania powoda. Szkoda czysto finansowa, urzeczywistniająca się bezpośrednio na rachunku bankowym powoda, nie może sama w sobie być uznana za relewantny łącznik w rozumieniu art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012, nawet gdy nie występuje ryzyko dokonania przez stronę poszkodowaną następczej manipulacji miejsca urzeczywistnienia się szkody, polegającej na otwarciu rachunku bankowego w państwie swojego wyboru. Wobec braku wystąpienia dodatkowych okoliczności, zdaniem BP, jurysdykcji nie ma zatem sąd właściwy ze względu na miejsce prowadzenia rachunku bankowego. Nie zmienia postaci rzeczy fakt, czy przedmiotowe postępowanie ma charakter indywidualny, czy zbiorowy.
- 17 Zdaniem sądu odsyłającego okoliczności leżące u podstaw wyroków z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) i z dnia 12 września 2018 r., Löber (C-304/17, EU:C:2018:701), jak również okoliczności rozpatrywanej przez niego aktualnie sprawy są podobne, ponieważ w tych trzech przypadkach inwestorzy ponieśli szkodę czysto finansową, która wystąpiła bezpośrednio na rachunku bankowym lub rachunku inwestycyjnym, przy czym szkoda ta polega na spadku wartości papierów wartościowych, które były gromadzone jako aktywa na tych rachunkach bankowych lub inwestycyjnych.
- 18 Z kolei okoliczności faktyczne różnią się jeśli chodzi o to, że szkoda finansowa została spowodowana przez ujawnienie przez BP nieprawidłowych, niepełnych i wprowadzających w błąd informacji za pośrednictwem komunikatu prasowego, sprawozdań opublikowanych na jego stronie internetowej, sprawozdań finansowych oraz rocznych sprawozdań z działalności spółki, a także publicznych oświadczeń kierownictwa, a nie – jak w przypadku dwóch pierwszych spraw – przez ujawnienie tych informacji na terytorium określonego państwa członkowskiego. Ponadto w postępowaniu głównym sąd odsyłający uznaje, że udzielając informacji, BP nie skierowało ich oddzielnie lub w szczególny sposób do inwestorów niderlandzkich. Ze stanu faktycznego ustalonego przez Gerechtshof Amsterdam (sąd apelacyjny w Amsterdamie) wynika, że sprawa rozpatrywana w postępowaniu głównym nie dotyczy sprzedaży i kupna produktów finansowych na wtórnym rynku niderlandzkim, lecz kupna akcji zwykłych BP, notowanych na giełdzie w Londynie lub Frankfurtu, za pośrednictwem rachunku inwestycyjnego w Niderlandach względnie rachunku inwestycyjnego otwartego przez bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne mające siedzibę w Niderlandach.
- 19 Zdaniem sądu odsyłającego wyroki z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa, (C-375/13, EU:C:2015:37) i z dnia 12 września 2018 r., Löber (C-304/17, EU:C:2018:701) różnią się od obecnie rozpatrywanej sprawy również jeżeli chodzi o to, że w przypadku tej ostatniej jej przedmiotem jest powództwo zbiorowe, co może powodować powstanie dodatkowych trudności związanych z ustaleniem miejsca, w którym szkoda zaistniała. W zakresie, w jakim powództwo takie miałoby na celu ochronę podobnych interesów, sąd ów jest zdania, że możliwe byłoby pozostawienie na dalszym planie okoliczności charakteryzujących sytuację poszczególnych poszkodowanych. Jako że specyficzne cechy indywidualnych transakcji nie byłyby brane pod uwagę w ramach powództwa zbiorowego, powstawałoby pytanie, czy – i w przypadku odpowiedzi twierdzącej – w jaki sposób – należy w odpowiednim wypadku ustalić występowanie dodatkowych okoliczności szczególnych.
- 20 Sąd ów wskazuje, iż przy założeniu, że sąd niderlandzki byłby właściwy do rozpoznania – w kontekście powództwa zbiorowego wytoczonego na podstawie art. 305a księgi 3 BW – żądań podnoszonych przez VEB i że orzekłby on, że BP działało względem swoich akcjonariuszy z naruszeniem prawa,

akcjonariusze ci mogliby na tej podstawie wszcząć indywidualnie nowe postępowanie zmierzające do uzyskania wypłaty odszkodowania pieniężnego. W takim przypadku należałoby wiedzieć, czy tego rodzaju powództwa indywidualne mogą być wytaczane przed sądem właściwym do rozstrzygnięcia w przedmiocie powództwa zbiorowego. Pytanie takie powstaje, jeżeli miejsce zamieszkania akcjonariusza BP lub miejsce, w którym prowadzone jest w Niemczech jego konto bankowe lub rachunek inwestycyjny, znajduje się poza obszarem właściwości sądu właściwego. Ponadto sąd ów uważa, że powstaje również pytanie, jaki czynnik względnie jakie czynniki determinują właściwość miejscową w ramach danego państwa.

21 W tych okolicznościach Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niemiec) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) a) Czy art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że bezpośrednie urzeczywistnienie się szkody o charakterze czysto finansowym na rachunku inwestycyjnym w Niemczech lub rachunku inwestycyjnym prowadzonym przez bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne mające siedzibę w Niemczech, która to szkoda jest skutkiem decyzji inwestycyjnych podjętych pod wpływem rozpowszechnianych przez międzynarodowe przedsiębiorstwo notowane na giełdzie na skalę światową informacji, które były jednak nieprawidłowe, niepełne i wprowadzające w błąd, stanowi wystarczający łącznik dla przyznania jurysdykcji międzynarodowej sądom niemieckim w oparciu o łącznik miejsca wystąpienia szkody?
 - b) Jeśli nie, to czy jest wymagane wystąpienie dodatkowych okoliczności, które uzasadniałyby jurysdykcję sądów niemieckich, i jakie są to okoliczności? Czy dodatkowe okoliczności, takie jak następujące: BP zwraca się do ogółu inwestorów z całego świata, w tym inwestorów niemieckich; VEB reprezentuje interesy dużej liczby inwestorów, którzy w przeważającej mierze mają miejsce zamieszkania w Niemczech; ugoda zawarta między BP a jego akcjonariuszami w Stanach Zjednoczonych Ameryki nie została zaproponowana inwestorom, których interesy reprezentuje VEB, a w Europie nie toczyło się inne postępowanie podobnego rodzaju; wśród akcjonariuszy, na rzecz których działa VEB, znajdują się konsumenci, którym rozporządzenie nr 1215/2012 przyznaje szczególną ochronę prawną – są wystarczające dla przyznania jurysdykcji sądom niemieckim?
- 2) Czy na pytanie pierwsze zostałaby udzielona odmienna odpowiedź, gdyby chodziło o powództwo wytoczone na podstawie art. 305a księgi 3 BW przez stowarzyszenie, którego celem jest reprezentowanie na mocy własnego prawa zbiorowych interesów inwestorów, którzy ponieśli szkodę, o której mowa w pytaniu pierwszym, co oznaczałoby między innymi, że ani miejsce zamieszkania inwestorów, o których mowa powyżej, ani szczególne okoliczności indywidualnych transakcji nabycia lub indywidualnych decyzji o niezbywaniu już posiadanych udziałów nie byłyby ustalane?
 - 3) Jeżeli sądy niemieckie są na podstawie art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 właściwe do rozpoznania powództwa wytoczonego na podstawie art. 305a księgi 3 BW, to czy sądy te mają na podstawie art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 jurysdykcję międzynarodową, a także właściwość miejscową w ramach danego państwa do rozpoznania wszelkich zgłoszonych później indywidualnych roszczeń odszkodowawczych inwestorów, którzy ponieśli szkodę, o której mowa w pytaniu pierwszym?
 - 4) Jeżeli sądy niemieckie, o których mowa w pytaniu trzecim powyżej, mają jurysdykcję międzynarodową, jednak nie mają właściwości miejscowej do rozpoznania wszelkich indywidualnych roszczeń odszkodowawczych inwestorów, którzy ponieśli szkodę, o której mowa w pytaniu pierwszym, to czy właściwość miejscowa jest ustalana na podstawie miejsca zamieszkania poszkodowanego inwestora, miejsca siedziby banku, w którym posiada on swój osobisty rachunek bankowy, miejsca siedziby banku, w którym jest prowadzony rachunek inwestycyjny, czy też w oparciu o inny łącznik?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 22 Poprzez swoje pytania pierwsze i drugie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że bezpośrednie wystąpienie na rachunku inwestycyjnym szkody o charakterze czysto finansowym, będącej skutkiem decyzji inwestycyjnych podjętych pod wpływem informacji łatwo dostępnych w skali światowej, które to informacje są jednak nieprawidłowe, niepełne i wprowadzają w błąd, a pochodzą od międzynarodowej spółki notowanej na giełdzie, pozwala w pewnych okolicznościach oprzeć jurysdykcję międzynarodową sądu państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne prowadzące ów rachunek, na łączniku miejsca urzeczywistnienia się szkody, jeżeli spółka ta nie podlega ustawowym obowiązkom informacyjnym w tym państwie członkowskim.
- 23 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że w zakresie, w jakim zgodnie z motywem 34 rozporządzenia nr 1215/2012 uchyla ono i zastępuje rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1), które z kolei zastąpiło Konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami dotyczącymi przystąpienia nowych państw członkowskich do tej konwencji, dokonana przez Trybunał wykładnia przepisów tych ostatnich instrumentów prawnych obowiązuje także w odniesieniu do przepisów rozporządzenia nr 1215/2012, jeżeli przepisy te można uznać za im „równoważne”. Jest tak w przypadku art. 5 pkt 3 tej konwencji w zmienionym brzmieniu i art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 z jednej strony oraz art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 z drugiej strony (wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, pkt 22).
- 24 Należy również przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przepis ustanawiający jurysdykcję szczególną przewidzianą w art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 powinien być przedmiotem wykładni autonomicznej i ścisłej (zob. podobnie wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 Jurysdykcja przewidziana w art. 4 rozporządzenia nr 1215/2012, a mianowicie jurysdykcja sądów państwa członkowskiego, na którego terytorium pozwany zamieszkuje, stanowi bowiem zasadę ogólną. Wyłącznie w drodze odstępstwa od tejże zasady ogólnej wspomniane rozporządzenie przewiduje przepisy ustanawiające jurysdykcję szczególną oraz wyłączną, dotyczące wymienionych w sposób wyczerpujący przypadków, w których powództwo przeciwko pozwanemu może lub powinno, w zależności od sytuacji, zostać wniesione do sądu innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 Niemniej jednak zgodnie z wcześniejszym orzecznictwem Trybunału pojęcie „miejsca, w którym nastąpiło lub może wystąpić zdarzenie wywołujące szkodę” w rozumieniu art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 należy rozumieć w ten sposób, że obejmuje ono swoim zakresem zarówno miejsce urzeczywistnienia się samej szkody, jak i miejsce wystąpienia zdarzenia powodującego powstanie tej szkody, wobec czego możliwe jest pozwanie pozwanego, zgodnie z wyborem powoda, przed sąd w którymkolwiek z tych miejsc (wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 27 To pojęcie „miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, użyte w art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012, nie może być interpretowane w tak szeroki sposób, by oznaczało ono każde miejsce, w którym mogą być odczuwalne negatywne konsekwencje zdarzenia, które spowodowało już szkodę rzeczywiście zaistniałą w innym miejscu (wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 28 Trybunał uściślił również, iż wspomniane wyrażenie nie oznacza miejsca zamieszkania powoda, w którym znajduje się ośrodek jego interesów majątkowych, wyłącznie z tego powodu, że tam poniósł on szkodę finansową w wyniku utraty składników jego majątku, która miała miejsce w innym państwie członkowskim (wyroki: z dnia 10 czerwca 2004 r., Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, pkt 21; a także z dnia 16 czerwca 2016 r., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, pkt 35).
- 29 W konsekwencji sam fakt, że powód ponosi konsekwencje finansowe, nie uzasadnia przyznania jurysdykcji sądom właściwym ze względu na jego miejsce zamieszkania; przyznanie jurysdykcji owym sądom jest natomiast uzasadnione, jeżeli miejsce zamieszkania powoda faktycznie stanowi miejsce wystąpienia zdarzenia powodującego powstanie szkody lub urzeczywistnienia się szkody (zob. podobnie wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 24, 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 W badanej sprawie spór będący przedmiotem postępowania głównego dotyczy ustalenia miejsca urzeczywistnienia się szkody.
- 31 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że miejscem tym jest miejsce, w którym podnoszona szkoda konkretnie wystąpi (wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 W kwestii tej Trybunał orzekł już, iż nie jest wykluczone, że sądy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania powoda są z tytułu urzeczywistnienia się szkody właściwe do rozpoznania takiego powództwa zmierzającego do obciążenia emitenta certyfikatu odpowiedzialnością z tytułu prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu, jak również naruszenia innych prawnych obowiązków informacyjnych spoczywających na tym emitencie, w szczególności jeżeli podnoszona szkoda wystąpi bezpośrednio na rachunku bankowym powoda prowadzonym w banku mającym siedzibę w obszarze właściwości tych sądów (wyrok z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 Określone w ten sposób miejsce urzeczywistnienia się szkody pozostaje w zgodzie z celem rozporządzenia nr 1215/2012, jakim jest wzmocnienie ochrony prawnej osób zamieszkałych na terenie Unii Europejskiej poprzez umożliwienie powodowi łatwego zidentyfikowania sądu, do którego może on wnieść powództwo, a pozwanemu racjonalnego przewidywania sądu, przed który może on zostać pozwany, ponieważ emitent certyfikatu, który nie wypełnia swoich obowiązków prawnych dotyczących prospektu emisyjnego, musi liczyć się z tym, że jeżeli zdecyduje się na notyfikację prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu w innych państwach członkowskich, niedostatecznie poinformowane podmioty mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w tych państwach członkowskich zainwestują w ten certyfikat i poniosą szkodę (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, pkt 56; z dnia 12 września 2018 r., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, pkt 35).
- 34 Należy zauważyć, że ów cel przewidywalności nie jest zagwarantowany w ten sam sposób, gdy w państwie członkowskim, w którym jest prowadzony rachunek inwestycyjny, którym posłużono się do kupna papierów wartościowych notowanych na giełdzie w innym państwie członkowskim, na emitencie owych papierów wartościowych nie ciąży ustawowe obowiązki informacyjne. Jak podkreśla bowiem rzecznik generalny w pkt 29 opinii, łącznik miejsca zamieszkania akcjonariuszy oraz miejsca prowadzenia ich rachunków nie pozwala spółce będącej emitentem takich akcji na przewidzenie sądów posiadających międzynarodową jurysdykcję, przed którymi spółka ta mogłaby zostać pozwana,

co byłoby niezgodne z celem ustanowionym w motywie 16 rozporządzenia nr 1215/2012, polegającym na unikaniu – w celu zagwarantowania przestrzegania zasady pewności prawa – możliwości pozywania pozwanego przed sąd państwa członkowskiego, którego pozwany nie mógł rozsądnie przewidzieć.

- 35 Z tego wynika, że w przypadku spółki notowanej na giełdzie, takiej jak spółka będąca stroną postępowania głównego, w oparciu o łącznik miejsca urzeczywistnienia się szkody może zostać ustalona jedynie właściwość sądów państw członkowskich, w których spółka ta wywiązuje się, dla celów notowania na giełdzie, z ustawowych obowiązków informacyjnych. Tylko bowiem w tych państwach członkowskich taka spółka może racjonalnie przewidzieć istnienie rynku inwestycyjnego i pociągnięcie jej do odpowiedzialności.
- 36 Jeżeli chodzi w końcu o kwestię ustalenia, w jakim zakresie zbiorowy charakter powództwa takiego jak wytoczone w postępowaniu głównym pozwala na pozostawienie na dalszym planie kwestii miejsca zamieszkania inwestorów, należy stwierdzić, że z powyższych rozważań wynika, iż okoliczność ta nie jest sama w sobie determinująca dla ustalenia miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę na podstawie art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012.
- 37 W świetle powyższych rozważań na pytania pierwsze i drugie trzeba odpowiedzieć, iż art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że bezpośrednie wystąpienie na rachunku inwestycyjnym szkody o charakterze czysto finansowym będącej skutkiem decyzji inwestycyjnych podjętych pod wpływem informacji łatwo dostępnych w skali światowej, które to informacje są jednak nieprawidłowe, niepełne i wprowadzają w błąd, a pochodzą od międzynarodowej spółki notowanej na giełdzie, nie pozwala oprzeć jurysdykcji międzynarodowej sądu państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne prowadzące ów rachunek, na łączniku miejsca urzeczywistnienia się szkody, jeżeli spółka ta nie podlega ustawowym obowiązkom informacyjnym w tym państwie członkowskim.

W przedmiocie pytań trzeciego i czwartego

- 38 Poprzez swoje pytania trzecie i czwarte sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy w wypadku gdyby sąd ów był właściwy do rozpoznania powództwa zbiorowego wytoczonego w postępowaniu głównym, byłby on na podstawie art. 7 pkt 2 rozporządzenia nr 1215/2012 właściwy również do rozpoznania powództw odszkodowawczych wytaczanych później indywidualnie przez poszczególnych inwestorów.
- 39 Należy jednak stwierdzić, że z postanowienia odsyłającego wynika, iż spór stanowiący przedmiot postępowania głównego nie dotyczy takich indywidualnych powództw odszkodowawczych. Z tego wynika, że pytania te mają na obecnym etapie charakter hipotetyczny i że nie została wykazana rzeczywista potrzeba uzyskania na nie odpowiedzi do celów wydania rozstrzygnięcia w sporze. W tej sytuacji, jako że funkcja powierzona Trybunałowi polega na przyczynianiu się do administrowania wymiarem sprawiedliwości w państwach członkowskich, a nie na formułowaniu opinii o charakterze doradczym w przedmiocie pytań ogólnych względnie hipotetycznych, pytania te należy uznać za niedopuszczalne (zob. analogicznie wyrok z dnia 26 listopada 2020 r., Sögarð Fastigheter, C-787/18, EU:C:2020:964, pkt 76, 80, 81).

W przedmiocie kosztów

- 40 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 7 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że bezpośrednie wystąpienie na rachunku inwestycyjnym szkody o charakterze czysto finansowym będącej skutkiem decyzji inwestycyjnych podjętych pod wpływem informacji łatwo dostępnych w skali światowej, które to informacje są jednak nieprawidłowe, niepełne i wprowadzają w błąd, a pochodzą od międzynarodowej spółki notowanej na giełdzie, nie pozwala oprzeć jurysdykcji międzynarodowej sądu państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę bank lub przedsiębiorstwo inwestycyjne prowadzące ów rachunek, na łączniku miejsca urzeczywistnienia się szkody, jeżeli spółka ta nie podlegała ustawowym obowiązkom informacyjnym w tym państwie członkowskim.

Podpisy